ÖĞREN · 3. Sınıf · Matematik

Doğal Sayılarla Çarpma - Bölme İşlemi

Tekrarlı toplama ve çarpma · Çarpım tablosu · Bölme ve kalan · 10 ve 100 ile kısa yoldan · Tahmin ve zihinden işlem · Sağlama

Bu ünitede neler öğreneceğiz?

- ✓ Çarpmayı tekrarlı toplama, bölmeyi paylaştırma olarak düşünmeyi
- ✓ 10'a kadar çarpım tablosunu
- ✓ Alt alta çarpma, kalanlı ve kalansız bölme yapmayı
- ✓ 10 ve 100 ile kısa yoldan işlem yapmayı
- ✓ Tahmin etmeyi ve zihinden işlem yapmayı
- ✓ Çarpma ile bölmenin ilişkisini ve sağlamayı

👨‍👩‍👧 **Büyüklerimize not:** Sofrayı kurarken "4 kişiye 3'er kaşık kaç kaşık eder?", kurabiye paylaşırken "18 kurabiyeyi 4 kişiye eşit paylaşırsak kaç tane kalır?" gibi sorular sorun. Çarpım tablosunu her gün birkaç dakika oyunla tekrar etmek çok faydalıdır.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

✖️ Çarpma: Tekrarlı Toplama

5 tabakta 4'er armut var: 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 20. Aynı sayıların toplanmasının kısa yolu **çarpma**dır: **5 × 4 = 20** "beş kere dört yirmi eder" diye okunur.

Koroya iki sınıftan 21'er öğrenci katıldı: 21 + 21 = 42 ya da 2 × 21 = 42. 21'in **2 katı** 42'dir.

5 grup, her grupta 4 armut

4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 20

5 × 4 = 20

tekrarlı toplama = çarpma

5 × **4** = **20**

çarpan **çarpan** **çarpım**

Çarpmanın ögeleri

🔀 Çarpanların Yer Değiştirmesi

Çarpanların yeri değişse de çarpım **değişmez**: 3 × 6 = 6 × 3 = 18. Nesneleri satır ve sütunlara dizdiğimizde bunu kolayca görürüz.

Bir sayıyı 1 ile çarparsak sayı değişmez: 8 × 1 = 8. Bir sayıyı 0 ile çarparsak sonuç 0 olur: 8 × 0 = 0.

3 satır, 6 sütun: 3 × 6 = 18

6 satır, 3 sütun: 6 × 3 = 18

✏️ Haydi deneyelim — Çarp.

6 × 7 = ☐ **8 × 9 =** ☐ **7 × 7 =** ☐ **9 × 6 =** ☐

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

📋 Çarpım Tablosu (10'a kadar)

1 ile çarpma			2 ile çarpma			3 ile çarpma			4 ile çarpma			5 ile çarpma		
1 × 1	=	**1**	2 × 1	=	**2**	3 × 1	=	**3**	4 × 1	=	**4**	5 × 1	=	**5**
1 × 2	=	**2**	2 × 2	=	**4**	3 × 2	=	**6**	4 × 2	=	**8**	5 × 2	=	**10**
1 × 3	=	**3**	2 × 3	=	**6**	3 × 3	=	**9**	4 × 3	=	**12**	5 × 3	=	**15**
1 × 4	=	**4**	2 × 4	=	**8**	3 × 4	=	**12**	4 × 4	=	**16**	5 × 4	=	**20**
1 × 5	=	**5**	2 × 5	=	**10**	3 × 5	=	**15**	4 × 5	=	**20**	5 × 5	=	**25**
1 × 6	=	**6**	2 × 6	=	**12**	3 × 6	=	**18**	4 × 6	=	**24**	5 × 6	=	**30**
1 × 7	=	**7**	2 × 7	=	**14**	3 × 7	=	**21**	4 × 7	=	**28**	5 × 7	=	**35**
1 × 8	=	**8**	2 × 8	=	**16**	3 × 8	=	**24**	4 × 8	=	**32**	5 × 8	=	**40**
1 × 9	=	**9**	2 × 9	=	**18**	3 × 9	=	**27**	4 × 9	=	**36**	5 × 9	=	**45**
1 × 10	=	**10**	2 × 10	=	**20**	3 × 10	=	**30**	4 × 10	=	**40**	5 × 10	=	**50**

6 ile çarpma			7 ile çarpma			8 ile çarpma			9 ile çarpma			10 ile çarpma		
6 × 1	=	**6**	7 × 1	=	**7**	8 × 1	=	**8**	9 × 1	=	**9**	10 × 1	=	**10**
6 × 2	=	**12**	7 × 2	=	**14**	8 × 2	=	**16**	9 × 2	=	**18**	10 × 2	=	**20**
6 × 3	=	**18**	7 × 3	=	**21**	8 × 3	=	**24**	9 × 3	=	**27**	10 × 3	=	**30**
6 × 4	=	**24**	7 × 4	=	**28**	8 × 4	=	**32**	9 × 4	=	**36**	10 × 4	=	**40**
6 × 5	=	**30**	7 × 5	=	**35**	8 × 5	=	**40**	9 × 5	=	**45**	10 × 5	=	**50**
6 × 6	=	**36**	7 × 6	=	**42**	8 × 6	=	**48**	9 × 6	=	**54**	10 × 6	=	**60**
6 × 7	=	**42**	7 × 7	=	**49**	8 × 7	=	**56**	9 × 7	=	**63**	10 × 7	=	**70**
6 × 8	=	**48**	7 × 8	=	**56**	8 × 8	=	**64**	9 × 8	=	**72**	10 × 8	=	**80**
6 × 9	=	**54**	7 × 9	=	**63**	8 × 9	=	**72**	9 × 9	=	**81**	10 × 9	=	**90**
6 × 10	=	**60**	7 × 10	=	**70**	8 × 10	=	**80**	9 × 10	=	**90**	10 × 10	=	**100**

✏️ Haydi deneyelim — Böl.

36 ÷ 4 = ☐	63 ÷ 7 = ☐	48 ÷ 6 = ☐	81 ÷ 9 = ☐
50 ÷ 10 = ☐	28 ÷ 7 = ☐	72 ÷ 8 = ☐	45 ÷ 5 = ☐

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🧮 Alt Alta Çarpma

Alt alta çarparken önce **birler** basamağındaki sayıyı çarparız. Çarpım 10 ya da daha fazlaysa onlukları **elde** olarak tutar, onlar basamağının çarpımına ekleriz.

İki basamaklı bir sayıyla çarparken önce birlerle, sonra onlarla çarpar; ikinci çarpımı bir basamak sola kaydırarak yazıp iki çarpımı toplarız.

```
  47
×  6
-----
 282
```

47 × 6 = 282

```
  125
×   4
-----
 500
```

125 × 4 = 500

```
  24
×  13
-----
  72
+ 24
-----
 312
```

24 × 13 = 312

✏️ Haydi deneyelim — Çarp.

4 × 8 = ☐ 10 × 5 = ☐ 3 × 9 = ☐ 8 × 6 = ☐

🎨 Resim köşesi — 4 tabağa 6'şar çilek çiz. Kaç çilek var?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

➗ Bölme: Eşit Paylaştırma ve Gruplama

36 kalemi 3 kişiye **eşit** paylaştıralım: her biri 12 kalem alır. **36 ÷ 3 = 12** "otuz altı bölü üç on iki eder" diye okunur.

Bölmede **bölünen**, **bölen**, **bölüm** ve **kalan** vardır. Bölünen en büyük ögedir. **Kalan her zaman bölenden küçüktür**: böleni 3 olan bölmede kalan 0, 1 ya da 2 olabilir.

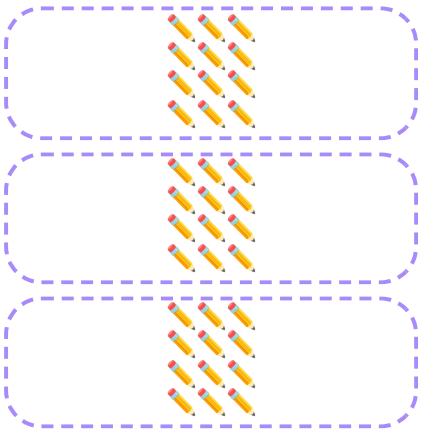

36 kalem 3 kişiye: her birine 12

36 ÷ **3** = **12**
bölünen **bölen** **bölüm**

Bölmenin ögeleri

🌰 Bölme İşlemini Yapma

44 fındığı 3 kişiye paylaştıralım. Önce 4 onluk 3 kişiye paylaştırılır: her birine 1 onluk düşer, 1 onluk kalır. Kalan 1 onluk 10 birliğe çevrilir, 4 birlikle 14 birlik olur. 14 birlik 3 kişiye paylaştırılınca her birine 4 düşer, 2 kalır. Sonuç: her biri **14 fındık** alır, **2 fındık** artar.

```
 44 | 3
-3  | 14
 14
-12
  2
```

44 ÷ 3 = 14, kalan 2

```
 84 | 4
-8  | 21
 04
-4
  0
```

84 ÷ 4 = 21

```
 27 | 4
-24 | 6
  3
```

27 ÷ 4 = 6, kalan 3

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

⚡ 10 ve 100 ile Kısa Yoldan

Bir sayıyı **10** ile çarparken sayının sağına **bir sıfır**, **100** ile çarparken **iki sıfır** yazarız: 7 × 10 = 70, 7 × 100 = 700, 24 × 10 = 240.

Birler basamağı 0 olan bir sayıyı **10'a** bölerken sayının sağından **bir sıfır sileriz**: 80 ÷ 10 = 8, 350 ÷ 10 = 35.

9 × 10 = 90

9 × 100 = 900

45 × 10 = 450

× 10, × 100

60 ÷ 10 = 6

90 ÷ 10 = 9

400 ÷ 10 = 40

÷ 10

💭 Tahmin ve Zihinden İşlem

Sonucu tahmin ederken sayıyı **en yakın onluğa yuvarlarız**: 22 × 4 → 20 × 4 = 80 (gerçek 88). 27 ÷ 3 → 30 ÷ 3 = 10 (gerçek 9).

13 × 4 → 13 × 2 = 26

26 × 2 = **52**

4 ile çarpmak: iki kez 2 ile çarp

62 × 7 → 60 × 7 = 420

2 × 7 = 14 → **434**

basamaklarına ayır

64 ÷ 4 → 64 ÷ 2 = 32

32 ÷ 2 = **16**

4'e bölmek: iki kez 2'ye böl

45 ÷ 5 → 45 × 2 = 90

90 ÷ 10 = **9**

5'e bölmek: 2 ile çarp, 10'a böl

🎨 Resim köşesi — 20 balonu 4 çocuğa eşit paylaştırarak çiz.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🔄 Çarpma ile Bölme Arasındaki İlişki ve Sağlama

Çarpma ile bölme birbirinin **tersidir**. Bölmenin sağlaması: **bölen × bölüm + kalan = bölünen** → 3 × 14 + 2 = 44 ✓.

Çarpmanın sağlaması: çarpım, çarpanlardan birine bölününce diğer çarpan bulunur → 4 × 7 = 28, 28 ÷ 4 = 7 ✓.

4 × 7 = 28 **7 × 4 = 28**

28 ÷ 4 = 7 **28 ÷ 7 = 4**

Çarpma-bölme ailesi

📚 Yeni Sözcükler

çarpan · çarpım ✖️

5 × 4 = 20

bölünen · bölen · bölüm ➗

36 ÷ 3 = 12

kalan 🔸

Bölmede artan; bölenden küçük.

kat 🔁

21'in 2 katı 42'dir.

🎨 Resim köşesi — 3 × 5 işlemini satır ve sütunlarla çiz.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026